

Lakivaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Komission suositus neuvoston päätökseksi luvan antamisesta aloittaa neuvottelut Euroopan unionin ja Algerian, Armenian, Bosnia ja Hertsegovinan, Egyptin, Israelin, Jordanian, Libanonin, Marokon, Tunisian ja Turkin välisistä, Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) ja näiden kolmansien maiden rikosoikeudellisen yhteistyön alalla toimivaltaisten viranomaisten välillä tehtävää yhteistyötä koskevista sopimuksista

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Komission suositus neuvoston päätökseksi luvan antamisesta aloittaa neuvottelut Euroopan unionin ja Algerian, Armenian, Bosnia ja Hertsegovinan, Egyptin, Israelin, Jordanian, Libanonin, Marokon, Tunisian ja Turkin välisistä, Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) ja näiden kolmansien maiden rikosoikeudellisen yhteistyön alalla toimivaltaisten viranomaisten välillä tehtävää yhteistyötä koskevista sopimuksista (E 165/2020 vp): Lakivaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä EJ 6/2023 vp — E 165/2020 vp lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Miia Ljungqvist, oikeusministeriö
- valtionsyyttäjä Tuuli Eerolainen, Syyttäjälaitos

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio on antanut 14.11.2023 kaksi ehdotusta: 1)komission ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan unionin ja Armenian tasavallan välisen, Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) ja rikosasioissa tehtävästä oikeudellisesta yhteistyöstä vastaavien Armenian tasavallan toimivaltaisten viranomaisten välistä yhteistyötä koskevan sopimuksen tekemisestä (COM(2023) 705 final); ja 2) komission ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan unionin ja Armenian tasavallan välisen, Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) ja rikosasioissa tehtävästä oikeudellisesta yhteistyöstä vastaavien Armenian tasavallan toi-

Valiokunnan lausunto LaVL 18/2023 vp

mivaltaisten viranomaisten välistä yhteistyötä koskevan sopimuksen allekirjoittamisesta unionin puolesta (COM(2023) 706 final).

Ehdotusten pääasiallinen sisältö ilmenee valtioneuvoston jatkokirjelmästä EJ 6/2023 vp.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto katsoo, että Suomen kannalta sopimus on hyödyllinen, koska sen arvioidaan voivan edistää sellaisten vaativien rikosten tutkintaa, joiden oikeuskäsittely on Suomen intressissä. Sopimus edistää osaltaan rikosvastuun toteutumista vakavissa rajat ylittävissä rikoksissa. Sopimus myös osaltaan edistää hallitusohjelman kirjausta järjestäytyneen rikollisuuden voimakkaasta torjumisesta.

Valtioneuvosto voi hyväksyä neuvoston päätökset sopimuksen allekirjoittamisesta ja tekemisestä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Tausta

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen EU 2018/1727 Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virastosta (Eurojust) ja neuvoston päätöksen 2002/187/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta (Eurojust-asetus) 47 ja 52 artiklassa säädetään, että Eurojust voi luoda ja pitää yllä yhteistyösuhteita kolmansien maiden viranomaisten kanssa yhteistyöstrategian mukaisesti. Tätä varten Eurojust laatii komissiota kuullen neljän vuoden välein yhteistyöstrategian, jossa määritetään ne kolmannet maat ja kansainväliset järjestöt, joiden kanssa tehtävään yhteistyöhön on operatiivinen tarve. Eurojustin kollegio hyväksyi marraskuussa 2019 ensimmäisen tällaisen strategian vuosille 2020—2023. Armenia on yksi yhteistyöstrategian piirissä olevista maista.

Neuvosto antoi 1.3.2021 komissiolle luvan neuvotella yhteistyösopimus muun muassa Armenian kanssa. Neuvottelumandaattiin liittyen on eduskunnalle annettu E-kirje E 165/2020 vp. Kyseinen E-kirje oli myös lakivaliokunnan käsittelyssä. Tuolloin lakivaliokunta yhtyi valtioneuvoston kantaan (ks. LaVP 2/2021 vp), jossa muun muassa tuettiin toimia, joiden avulla varmistetaan Eurojustin mahdollisuus tehdä yhteistyötä ja vaihtaa henkilötietoja kolmansien maiden oikeusviranomaisten kanssa siinä laajuudessa kuin se on tarpeen sen tehtävien suorittamista varten. Kyseisen kannan mukaan Eurojustin kolmansien maiden kanssa tekemät yhteistyösopimukset ovat Suomen kannalta lähtökohtaisesti hyödyllisiä, koska ne saattavat edistää sellaisten vaativien rikosten tutkintaa, joiden oikeuskäsittely on Suomen intressissä.

Komissio aloitti neuvottelut Armenian kanssa huhtikuussa 2022. Neuvotteluosapuolet saavuttivat alustavan yhteisymmärryksen lokakuussa 2022.

Valiokunnan lausunto LaVL 18/2023 vp

Komission ehdotukset

Nyt käsiteltävässä valtioneuvoston kirjelmässä tarkoitetut komission ehdotukset koskevat Euroopan unionin ja Armenian tasavallan välisen, Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) ja Armenian tasavallan rikosoikeudellisesta yhteistyöstä vastaavien toimivaltaiten viranomaisten välistä yhteistyötä koskevan sopimuksen allekirjoittamista unionin puolesta sekä kyseisen sopimuksen tekemistä.

Yhteistyösopimuksen tavoite on kehittää Eurojustin ja Armenian suhteita siten, että sopimuspuolet voivat tehdä tehokasta yhteistyötä ja vaihtaa keskenään tietoja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi.

Kirjelmästä ilmenevin tavoin Eurojustin ja Armenian välinen sopimus vastaa pitkälti Eurojustin kolmansien maiden kanssa aiemmin tekemiä yhteistyösopimuksia. Eurojustilla on yhteistyösopimukset Ukrainan, Montenegron, Islannin, Sveitsin, Norjan, Yhdysvaltojen, Makedonian, Liechtensteinin, Moldovan ja Albanian, Georgian ja Serbian kanssa.

Eurojustin ja Armenian välisen sopimuksen keskeinen osa on sen 2 luku, joka koskee tietojenvaihtoa ja tietosuojaa. Valtioneuvoston kirjelmästä ilmenevin tavoin kyseisessä luvussa vahvistetaan tietosuojaa koskevat perusperiaatteet, mukaan lukien käyttötarkoituksen rajoittaminen, tietojen laatu ja erityisten tietoryhmien käsittelyyn sovellettavat säännöt, rekisterinpitäjiin sovellettavat velvoitteet, mukaan lukien tietojen säilyttämisaajat, lokitiedot ja dokumentointi, turvallisuus ja siirrettyjen henkilötietojen osalta yksilön oikeudet, jotka koskevat muun muassa tietoihin pääsyä, niiden oikaisemista ja henkilötietojen automaattista käsittelyä, riippumatonta ja tehokasta valvontaa sekä hallinnollisia ja oikeudellisia muutoksenhakukeinoja.

Lakivaliokunta pitää riittävän tietosuojan tason varmistamista tärkeänä. Tietojen siirron, käsittelyn ja säilytyksen tulee olla asianmukaista. Valiokunta on kiinnittänyt tähän huomiota myös aiemmin käsitellessään Serbian kanssa tehtyä yhteistyösopimusta (ks. LaVL 4/2019 vp).

Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan siitä, että sopimus on Suomen kannalta hyödyllinen, koska sen arvioidaan voivan edistää sellaisten vaativien rikosten tutkintaa, joiden oikeuskäsittely on Suomen intressissä. Sopimus edistää osaltaan rikosvastuun toteutumista vakavissa rajat ylittävissä rikoksissa. Valiokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että neuvoston päätökset sopimuksen allekirjoittamisesta ja tekemisestä voidaan hyväksyä. Valiokunnalla ei ole oman toimialansa kannalta huomauttamista sopimuksen sisältöön.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Lakivaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Valiokunnan lausunto LaVL 18/2023 vp

Helsingissä 5.12.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juho Eerola ps
jäsen Elisa Gebhard sd
jäsen Pia Hiltunen sd
jäsen Aleksi Jäntti kok
jäsen Ari Koponen ps
jäsen Minja Koskela vas
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Maria Ohisalo vihr
jäsen Eemeli Peltonen sd
jäsen Susanne Päivärinta kok
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Juha Viitala sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mikko Monto